



मरिण राजपत्र

मरिण गाउँ कार्यपालिकाद्वारा प्रकाशित

खण्ड ४ मरिण , चैत्र २५ गते, २०७८ साल संख्या ३९

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ को उपदफा(१) बमोजिम मरिण गाउँपालिकाको गाउँसभाले बनाएको तल लेखिए बमोजिमको कार्यविधि सर्वसाधारणको जानकारीका लागि प्रकाशन गरिएको छ ।

भाग २

मरिण गाउँपालिका खानेपानी उपभोक्ता समिति व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७८

प्रस्तावना :

मरिण गाउँपालिका क्षेत्र भित्र एक घर एक धारा अभियान संचालन गर्ने तथा स्वच्छ खानेपानीको पहुँच सबै गाउँपालिकाबासीहरूमा पुर्याउने उद्देश्यले स्वच्छ खानेपानीको व्यवस्थापन गर्न, सम्बन्धित मुहानबाट सिंचाईको व्यवस्था गर्न जलस्रोतको उपयोग संरक्षण तथा व्यवस्थापन गर्न गाउँपालिका भित्रका मूल, नदि तथा खोलाहरूको पानीको उपयोग, पानीमा आधारित योजना तथा व्यवसाय संचालन, स्थापना तथा दर्ता गर्ने सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बान्छनीय भएकोले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ११ को उपदफा (२) (घ) को अधिकार बमोजिमको कार्य गर्न सोहि ऐनको दफा १०२ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरि बनेको मरिण गाउँ कार्यपालिकाले खानेपानी उपभोक्ता समिति व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७९ स्वीकृत गरि जारी गरेको छ ।

परिच्छेद — १ (एक)
संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ

१. संक्षिप्त नाम विस्तार र प्रारम्भ :

- क) यस कार्यविधीको नाम मरिण गाउँपालिका खानेपानी उपभोक्ता समिति व्यवस्थापन कार्यविधी, २०७८ रहेको छ ।
ख) यस कार्यविधि मरिण गाउँपालिकाका भित्र लागू हुनेछ ।
ग) यस कार्यविधि गाउँकार्यपालिकाबाट स्वीकृत भएको मिति बाट लागू हुनेछ ।

२. परिभाषा :

विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा

- क) **खानेपानी** : भन्नाले घरेलु तथा अन्य प्रयोगमा आपूर्ति हुने स्वच्छ पिउने पानी लाई सम्झनु पर्छ ।
ख) **प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत** : भन्नाले मरिण गाउँपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सम्झनु पर्छ ।
ग) **समिति** : भन्नाले यस कार्यविधि अनुसार गठन भएको खानेपानी उपभोक्ता समिति सम्झनु पर्छ ।
घ) **जलस्रोत** : भन्नाले गाउँपालिका भित्र रहेका भु-सतह वा भुमिगत वा अन्य जुनसुकै अवस्थामा रहेको पानी सम्झनु पर्दछ ।
ङ) **प्रमाणपत्र** : भन्नाले दफा (९) बमोजिम दिइने प्रमाणपत्रलाई सम्झनु पर्दछ ।
च) **उपभोक्ता** : भन्नाले जलस्रोत संग सम्बन्धित सेवा उपयोग गर्ने व्यक्ति वा संगठनलाई सम्झनु पर्दछ ।
छ) **गाउँपालिका** : भन्नाले मरिण गाउँपालिका सिन्धुलीलाई सम्झनुपर्दछ ।

परिच्छेद -२ (दुई)

जलस्रोत समितिको व्यवस्था

३. स्थानीय जलस्रोत समिति

- (१) यस गाउँपालिकामा रहेको मुहान दर्ता गर्न, खानेपानी उपभोक्ता समिति दर्ता गर्न, उपभोक्ता समितिको विधान स्वीकृत गर्न, संशोधन गर्न, उपभोक्ता समितिहरू गाभिएर नयाँ बन्न स्वीकृति दिन, पानीको उपयोगको प्रथामिकता तोक्न, पानीमा आधारित व्यवसाय संचालनको स्वीकृति दिन वा नदिन खानेपानी तथा मुहान सम्बन्धि विवाद मिलाउन उजुरी उपर कारबाही गर्न उपभोक्ता समितिले लिने शुल्क स्वीकृत गर्न तथा यस कार्यविधि बमोजिमका

अन्य अधिकार प्रयोग गर्न देहाय बमोजिमको एक गाउँपालिका स्तरीय स्थानीय जलस्रोत समिति रहनेछ ।

क) अध्यक्ष — गाउँपालिका प्रमुख

ख) सदस्य — गाउँपालिका उपाध्यक्ष

ग) सदस्य — प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

घ) सदस्य — गाउँकार्यपालिकाको बैठकले मनोनित गाउँ सभा सदस्यहरू मध्येबाट एक जना

ड) सदस्य सचिव — प्रशासन शाखाको प्रमुख

(२) समितिको बैठक समितिका अध्यक्षले तोकेको समय मिति र स्थानमा बस्नेछ ।

(३) समितिका सदस्यको ५९ प्रतिशत उपस्थिति भएमा समितिको बैठक बस्न गणपुरक संख्या पुगेको मानिनेछ ।

(४) कुनै विषयमा मतदानबाट निर्णय गर्नु पर्ने भएमा समितिको उपस्थित सदस्य संख्याको दुई तिहाई सदस्यहरूको मतलाई गाउँ जलस्रोत समितिको निर्णय मानिनेछ ।

(५) यस समितिको बैठक सम्बन्धि अन्य कार्यविधि समितिले तोके बमोजिम हुनेछ ।

(६) समितिको निर्णय समितिका सदस्य सचिवद्वारा प्रमाणित गरिनेछ ।

(७) समितिको कार्यालय मरिण गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयमा रहनेछ ।

(८) यस समितिमा समितिले आवश्यक देखेमा गाउँपालिकाका प्राविधिक, बिषयगत शाखा प्रमुखहरू जिल्ला तहका कार्यालय प्रतिनिधि, सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिको प्रतिनिधि, छिमेकी पालिकाका प्रतिनिधि विपेशज्ञ आदिलाई आमन्त्रित गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद -३

मुहान तथा उपभोक्ता समिति दर्ता र संचालन

४. उपभोक्ता समिति दर्ता गर्नु पर्ने :

स्थानीय स्तरमा व्यक्तिगत वा सामुदायिक रूपमा आफ्नो निमित्त खानेपानी तथा सरसफाई एवं अन्य घरेलु प्रयोगका लागि गाउँपालिकामा खानेपानी उपभोक्ता समिति दर्ता गरेर मात्र उपभोक्ता समिति संचालनमा ल्याउनु पर्नेछ । यस कार्यविधि बमोजिम दर्ता नगरी कसैले पनि उपभोक्ता समिति संचालनमा ल्याउनु हुदैन ।

५. खानेपानी मुहान दर्ता गर्नु पर्ने :

- (१) गाउँपालिकाको क्षेत्रमा खानेपानी उत्पादनको मुख्य श्रोत (मुल/ मुहान) बाट व्यवस्थापन गर्नु पर्ने अवस्थामा सो मुल सहित आधिकारिक खानेपानी उपभोक्ता समिति दर्ता गर्नु पर्नेछ । खानेपानी उपभोक्ता समितिले खानेपानी व्यवस्थापन गरी सार्वजनिक उपभोग गर्नको लागि खानेपानी संकलन गर्ने मुख्य श्रोत मुहान (मुल) दर्ताको लागि गाउँपालिका समक्ष निवेदन गर्नु पर्नेछ । माग निवेदन भए पछि दफा (३) अनुसारको गाउँपालिका स्तरीय स्थानीय जलस्रोत समितिले मुल दर्ता गर्न मिल्ने नमिल्ने सम्बन्धमा स्थलगत अध्ययन सहित छानविन गरी दर्ता सहितको अनुमती दिन सक्ने छ । उक्त मुलको पानीको उपयोगमा उपभोक्ता समितिको अधिकार रहनेछ ।
- (२) कुनै व्यक्तिको जग्गामा रहेको मुल खानेपानी समितिको नाममा दर्ता गर्नु परेमा उक्त जग्गा धनीको मन्जुरीनामा पेश गर्नु पर्नेछ । तर माथि लेखिए बमोजिमको मन्जुरीनामा बिना पनि बिगत देखि नै सामुदायिक रूपमा प्रयोग भएको निजी मुल वा मुहान गाउँपालिका स्तरीय स्थानीय जलश्रोत समितिले अति आवश्यक ठानेको निजी जग्गामा रहेको मुल स्थानीय जलस्रोत समितिले निर्णय गरी सार्वजनिक प्रयोगको लागि व्यवस्था गरि दिन सक्नेछ ।

६. उपभोक्ता समिति दर्ता:

(१) समिति दर्ता गर्न चाहने कुनै सात जना वा सो भन्दा बढी व्यक्तिहरुले समिति सम्बन्धी देहायको विवरण खुलाई तोकिएको दस्तुर तिरेको रसिद सहित गाउँपालिका स्तरीय स्थानीय जलस्रोत समिति समक्ष अनुसूचि -१ बमोजिमको निवेदन दिनु पर्नेछ। निवेदन पेश गर्दा अनुसूची -२ बमोजिमका कागजपत्रहरु संलग्न राखी देहायको विवरण सहित पेश गर्नु पर्नेछ।

क) समितिको नाम

ख) उदेश्यहरु

ग) समितिका सदस्यहरुको नाम ठेगाना र पेशा

घ) कार्यालयको ठेगाना

ङ) समिति संचालनको विधि र प्रक्रिया

(२) उपदफा (१) बमोजिमको निवेदन प्राप्त भए पछि गाउँपालिका अध्यक्षको आदेशानुसार प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले आवश्यक जाँचबुझको लागि सम्बन्धित सरोकारवालाहरुको जानकारीको लागि

३५ दिने सार्वजनिक सूचना प्रकाशन गरि सम्बन्धित वडा, मुहान क्षेत्र तथा सार्वजनिक क्षेत्रमा सूचना टाँस गरि राय मागी विवाद भए नभएको जाँचबुझ गर्नु पर्नेछ।

(३) जाँचबुझको क्रममा कुनै कागजात नपुग भएमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले १५ दिन भित्र आवश्यक थप कागजात पेश गर्न लगाउन सक्नेछ।

(४) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई आवश्यक लागेमा गाउँपालिकाका प्राविधिकहरूलाई स्थलगत सर्वेक्षणको लागि खटाउन सक्नेछ। यसरी खटिने प्राविधिक समितिले मुहानको स्थिति, पानीको मात्रा वर्तमान प्रयोग, आर्थिक सामाजिक वातावरणीय तथा अन्य प्रभाव विवादको स्थिति लगायतका विषयहरू खुलाई प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत समक्ष प्रतिवेदन पेश गर्नु पर्नेछ।

(५) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले आवश्यक जाँचबुझ गरी उपभोक्ता समिति दर्ता गर्न उचित ठानेमा दफा (३) बमोजिमको गाउँपालिका स्तरीय स्थानीय जलस्रोत समितिमा पेश गरि समितिको निर्णय बमोजिम समितिको बिधान स्वीकृत गरेर उपभोक्ता समिति दर्ता गरि प्रमाण पत्र दिनेछ। गाउँपालिका स्तरीय स्थानीय जलस्रोत समितिमा कुनै उपभोक्ता समिति दर्ता नगर्ने निर्णय गरेमा सो को जानकारी प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले निर्णय भएको ३० दिन भित्र सम्बन्धित निवेदकलाई दिनु पर्नेछ।

(६) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले प्रारम्भिक जाँचबुझ बमोजिम कुनै समिति दर्ता नगर्ने निर्णय गरेमा त्यसको सूचना निवेदकलाई निवेदन दिएको ३० दिन भित्र दिनु पर्नेछ र निवेदकले सूचना प्राप्त गरेको मितिले पैंतिस दिन भित्र त्यस्तो निर्णय उपर गाउँपालिका अध्यक्ष समक्ष उजुर गर्न सक्नेछ।

(७) उपदफा (६) बमोजिमको उजुरी प्राप्त भए पछि गाउँपालिका प्रमुखले आवश्यक जाँचबुझ गरी त्यस्तो समिति दर्ता गर्न मनासिव ठहरिएमा सो समिति दर्ता गर्ने प्रकृयाको लागि गाउँपालिका स्तरीय स्थानीय जलस्रोत समितिमा पेश गर्न प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई आदेश दिन सक्नेछ र गाउँपालिका स्तरीय स्थानीय जलस्रोत समितिले दर्ता गर्न उचित रहेको निर्णय गरेमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले उपभोक्ता समिति दर्ता गरि दिनु पर्नेछ।

७. दोहोरो उपभोक्ता समिति दर्ता नगरिने:

कुनै स्रोतको उपयोग गर्न कुनै समिति दर्ता भई सकेपछि त्यस्तो उपभोक्ता समितिले उपयोग गर्ने पानीको परिमाणमा कटौती हुने गरि सोहि समितिको नाममा दर्ता भएको मुहानमा अर्को समिति दर्ता गरिने छैन।

८. समिति गठन प्रक्रिया:

(१) सामूहिक लाभका लागि संस्थागत रूपमा जलस्रोतको उपयोग गर्न चाहिने व्यक्तिहरुले यस कार्यविधिमा तोकिए बमोजिम खानेपानी उपभोक्ता समिति गठन गर्न सक्नेछन् ।

(२) उपभोक्ता समिति गठन गर्दा कम्तिमा १५ दिन सार्वजनिक सूचना जारी गरि तोकिएको समय र स्थानमा सम्बन्धित मुहान भएको क्षेत्र वरिपरिका तथा मुहान उपभोग गर्ने उपभोक्ता लाभग्राही तथा प्रभावितहरुको आम भेला बसि भेलाको निर्णय बमोजिमको कार्य समिति चयन गरि अनुसूचि -५ लाई आधार मानी तयार गरिए बमोजिमको विधान स्वीकृत गरि मुहान दर्ताको लागि अध्यक्ष, कोषाध्यक्ष तथा सचिवलाई अख्तियार दिई गाउँपालिकामा पठाउने निर्णय गर्नु पर्नेछ ।

३. कार्य समिति गठन गर्दा ७ देखि ११ सदस्यीय हुने गरि निर्माण गर्नु पर्नेछ । प्रमुख ४ पदमध्ये एक पद अनिवार्य रूपमा महिला सदस्यको लागि छुट्ट्याउनु पर्नेछ । कार्य समितिमा कुल संख्याको ३३ प्रतिशत महिला हुनु पर्नेछ ।

४. खानेपानी उपभोक्ता समिति दर्ताको लागि सम्बन्धित वडाले समितिको निवेदन प्राप्त गरि सार्वजनिक सूचना मार्फत लाभान्वित व्यक्तिहरुको भेलाबाट सार्वजनिक मुचुल्का गरि समिति दर्ता गर्दा कुनै पनि सामाजिक, धार्मिक, जातीय, वातावरणीय, आर्थिक तथा अन्य क्षेत्रमा नकारात्मक प्रभाव पर्ने नपर्ने खुलाई मुचुल्का तयार पार्नु पर्नेछ । साथै वडाध्यक्षले वडा समितिको निर्णय संलग्न राखि समिति दर्ताको लागि कुनै विवाद तथा नकारात्मक प्रभाव नरहेको खुलाई अनुसूचि -४ बमोजिमको सिफारिस दिई पठाउनु पर्नेछ ।

९. प्रमाण पत्र तथा नवीकरण:

(१) यस दफा अन्तर्गत दिईने खानेपानी उपभोक्ता समिति दर्ताको प्रमाणपत्रको ढाँचा अनुसूचि -३ बमोजिम हुनेछ । उक्त प्रमाणपत्र प्रत्येक आर्थिक वर्ष अन्त्य भएको मितिले ३ महिना भित्र अनिवार्य रूपमा नवीकरण गर्नु पर्नेछ । तीन महिनासम्म पनि नवीकरण नगरेमा ६ महिना (पौष मसान्त) भित्र नवीकरण गर्न आएमा तोकिएको जरिवाना लिई नवीकरण गरि दिन सकिनेछ । ६ महिना सम्म पनि नवीकरण नगर्ने खानेपानी समिति स्वतः खारेज भएको मानिनेछ ।

(२) उपभोक्ता समिति दर्ताको लागि निवेदन दर्ता दस्तुर ,समिति दर्ता दस्तुर, नवीकरण दस्तुर आर्थिक ऐनमा तोकिए बमोजिम हुनेछ । आर्थिक ऐनमा उल्लेख नभए सम्मका लागि निवेदन दर्ता दस्तुर रु. १००।(एक सय) समिति दर्ता दस्तुर रु.१०००।—(एक हजार) नवीकरण दस्तुर वार्षिक रु. ५००- (पाँच सय) र बिलम्ब जरिवाना रु. ५०० (पाँच सय) तिर्नु पर्नेछ ।

१०. समिति संगठित संस्था मानिने

(१) यस कार्यविधि अन्तर्गत दर्ता भएको समिति अविच्छिन्न उत्तराधिकारवाला स्वशासित र संगठित समिति हुनेछ। सो समितिको सबै कामको निमित्त आफ्नो एउटा छुट्टै छाप हुनेछ ।

(२) समितिले व्यक्ति सरह आफ्नो नामबाट नालिस उजुर गर्न सक्नेछ र सो उपर पनि सोही नामबाट नालिस उजुर लाग्नेछ।

११. संस्थाको सम्पति :

(१) समितिले सदस्य वा कर्मचारी लगायत कुनै व्यक्तिले समितिको विधान विपरित संस्थाको कुनै सम्पति दुरुपयोग गरेमा कब्जा गरेमा वा रोक्का राखेमा गाउँपालिकाले त्यस्तो सम्पति दुरुपयोग गर्ने कब्जा वा रोक्का राखेबाट लिई समितिलाई फिर्ता बुझाई दिन सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको समितिको सम्पति फिर्ता गर्ने गरी गाउँपालिकाले गरेको कारवाहीमा चित्त नबुझेने व्यक्तिले सम्बन्धित अदालतमा उजुर गर्न सक्नेछ।

(३) समितिको सदस्य वा कर्मचारी लगायत कुनै व्यक्तिले समितिको कुनै सम्पति वा लिखत वा प्रतिष्ठा विरुद्ध कुनै अपराध वा विराम विरुद्ध कुनै अपराध वा विराम गरेमा समिति वा समितिको कुनै सदस्य उपर प्रचलित कानून बमोजिम गाउँपालिकाले कारवाही चलाउन सक्नेछ।

१२. यस अघि दर्ता भई वा नभई स्थापना भएका समितिले दर्ता गर्नु पर्ने :

(१) यो कार्यविधि प्रारम्भ हुनु भन्दा अघि तत्काल प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भई वा नभई स्थापना भई गाउँपालिका भित्र संचालनमा रहेका समितिले पनि यो कार्यविधि प्रारम्भ भएको मितिले एक वर्ष भित्र यो कार्यविधि बमोजिम गाउँपालिकामा सुचिकृत हुनु पर्नेछ। पहिल्यै दर्ता भएका समितिले गाउँपालिकामा सुचिकृत दर्ता हुनको लागि गत आ. व. सम्मको लेखा परिक्षण प्रतिवेदन र साधारण सभाको निर्णय अनिवार्य रूपमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

१३. समितिको उद्देश्यहरूमा हेरफेर तथा विधान संशोधन

(१) समितिको उद्देश्यहरूमा हेरफेर गर्न आवश्यक देखेमा वा समितिको विधानमा कुनै संशोधन गर्नु परेमा वा सो समितिलाइ कुनै अर्को समितिमा गाभ्न उचित देखेमा सो समितिले सम्बन्धित प्रस्ताव तयार पारी सो प्रस्ताव उपर छलफल गर्न समितिको विधान बमोजिम साधारणसभा बोलाउनु पर्ने छ।

(२) साधारण सभामा उपस्थित भएका जम्मा सदस्य संख्याको दुइ तिहाई सदस्यहरूले प्रस्तावमा समर्थन जनाएमा सो प्रस्ताव साधारण सभाबाट पारित भएको मानिनेछ। यसरी साधारण सभाबाट पारित भएको संसोधित विधान गाउँपालिकाबाट स्वीकृत भएपछि मात्र लागू हुनेछ ।

१४. समितिको बर्गिकरण :

दर्ता अनुमति प्राप्त गरी गाउँपालिका क्षेत्र भित्र संचालनमा रहेका खानेपानी उपभोक्ता समितिहरूको व्यवस्थापनबाट खानेपानी उपलब्ध गराउने उपभोक्ता सदस्य संख्याको आधारमा निम्न अनुसार उपभोक्ता समितिको बर्गिकरण हुनेछ ।

१. १००१ जना वा सो भन्दा बढी उपभोक्ता सदस्य भएको (क) वर्ग
२. ५०१ देखी १००० जना उपभोक्ता सदस्य भएको (ख) वर्ग
३. ५०० जना सम्म उपभोक्ता सदस्य भएको (ग) वर्ग

१५. तदर्थ समिति गठन गर्न सकिने :

यस अघि दर्ता स्वीकृति प्राप्त गरी सञ्चालनमा रहेका र नयाँ अनुमति प्राप्त गरी स्थापना हुने उपभोक्ता समितिहरूले तोकिए बमोजिम एक वर्ष भित्र साधारण सभा गरी उपभोक्ता समिति गठन प्रकृया पूरा नगरेमा त्यस्ता तदर्थ समिति वा अवधि पूरा भएका उपभोक्ता समितिहरूलाई विघटन गरी संचालन नियमित गर्न गाउँपालिकाको तर्फबाट सम्बन्धित उपभोक्ता सदस्यहरू मध्येबाट तदर्थ समिति गठन गरी साधारण सभा समेतका आवश्यक प्रकृया पूरा गरी गराई व्यवस्थापन गर्न सकिनेछ ।

१६. महासंघ गठन गर्न सकिने :

(१) दर्ता स्वीकृति प्राप्त गरी गाउँपालिका क्षेत्र भित्र संचालनमा रहेका खानेपानी उपभोक्ता समितिहरू मध्येबाट एक उपभोक्ता समितिलाई एक सदस्य मानी गाउँपालिका स्तरीय खानेपानी उपभोक्ता महासंघ गठन गरी सोही संघको प्रत्यक्ष रेखदेख, सहयोगमा अन्य मातहतका सम्पूर्ण उपभोक्ता समितिहरूलाई व्यवस्थित रूपमा संचालन गर्न सकिनेछ ।

१७. सेवा प्रदान गर्नु पर्ने:

(१) खानेपानी उपभोक्ता समितिले आफ्नो प्रस्तावित क्षेत्र भित्रका उपभोक्तालाई समानताका आधारमा पानी तथा लाभको वितरण गर्नु पर्नेछ । यसरी सेवा वितरण गर्दा विधालय, स्वास्थ्य संस्था आदि लाई प्राथमिकता दिनु पर्नेछ ।

(२) समितिले आफ्नो प्रास्तावित क्षेत्र भित्रका कसैलाई पनि साधारण सदस्य बन्न नदिन वा सेवा प्राप्त गर्नबाट बञ्चित गर्न पाइने छैन ।

(३) समितिले खानेपानी आपूर्ति गर्दा गाउँपालिकामा दर स्वीकृत गराई लाभग्राहीबाट संचालन खर्चको लागि न्यूनतम सेवा शुल्क लिन सकिनेछ ।

(४) समितिको विधान पालना गर्नु, तोकिएको समयमा शुल्क तिर्नु, पानीको गुणस्तर कायम गर्न मदत गर्नु, निर्माण भएका संरचनाको संरक्षण तथा मर्मतमा सहयोग गर्नु समितिका सदस्य तथा उपभोक्ताको कर्तव्य हुनेछ।

१८. साधारण सभा तथा लेखा परिक्षण :

(१) समितिले विधान बमोजिम वार्षिक साधारण सभा गरि त्यसको प्रतिवेदन प्रत्येक वर्ष असोज मसान्त भित्र गाउँपालिकामा पठाउनु पर्नेछ।

(२) उपभोक्ता समितिले विभिन्न क्षेत्रबाट प्राप्त गरेको आम्दानी र खर्चको स्पष्ट लेखा राखी प्रत्येक आ.व.को दर्तावाल लेखा परिक्षकबाट लेखा परिक्षण गराई आफ्नो समितिको हिसाबको विवरण सहितको लेखा परीक्षकको प्रतिवेदन, सामाजिक परिक्षणको प्रतिवेदन प्रत्येक वर्ष असोज मसान्त भित्र गाउँपालिकामा पठाउनु पर्नेछ।

(३) उपदफा (१) र (२) बमोजिमको प्रतिवेदन प्राप्त नभएमा गाउँपालिकाले समिति नविकरण गर्ने छैन।

(१९) हिसाब जाँच गर्ने :

(१) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले आवश्यक देखेमा समितिको हिसाब आफूले नियुक्ति गरेको कुनै अधिकृत द्वारा समेत जाँच गराउन सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम हिसाब जाँच गराए बापत गाउँपालिकाले जाँच बाट देखिन आएको समितिको मौज्दात रकमको सय कडा तिन प्रतिशतमा नबढाई आफूले निर्धारण गरेको दस्तुर असुल गरी लिन सक्नेछ।

(३) हिसाब जाँच गर्ने अधिकृतले मागेको विवरण तथा कागजातहरू वा सोधेको प्रश्नको जवाफ दिनु समितिका पदाधिकारी, सदस्य र कर्मचारीको कर्तव्य हुनेछ।

(४) हिसाब जाँच गर्ने अधिकृतले गाउँपालिकाले तोकिएको म्याद भित्र हिसाब जाँची सो को प्रतिवेदन गाउँपालिका समक्ष पेश गर्नु पर्ने छ र सो प्रतिवेदनको आधारमा समितिको कुनै सम्पति कुनै पदाधिकारी, सो संस्थाको सदस्य वा कर्मचारीले हिनामिना गरेको, नोक्सान गरेको वा दुरुपयोग गरेको छ भन्ने गाउँपालिकालाई लागेमा त्यस्तो पदाधिकारी, सदस्य वा कर्मचारीबाट सो हानी नोक्सानी असुल गर्न प्रचलित कानून बमोजिम कारबाही गराउन सक्नेछ।

तर, प्रचलित कानूनले सजाय समेत हुने अपराध भएकोमा प्रचलित कानून बमोजिम मुद्दा चलाउन सक्नेछ।

२०. निर्देशन दिने :

गाउँपालिकाले समितिलाई आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ र त्यस्तो निर्देशनको पालन गर्नु सम्बन्धित समितिको कर्तव्य हुनेछ ।

२१. समितिको बिघटन :

(१)समितिको बिधान बमोजिम कार्य संचालन गर्न नसकि वा अन्य कुनै कारण बश समिति बिघटन भएमा त्यस्तो सम्पूर्ण जाय जेथा गाउँपालिकामा सनेछ ।

(२) उपदफा(१) बमोजिम बिघटन भएको समितिको दायित्वको हकमा सो समितिको जायजेथाले भ्याए सम्म त्यस्तो दायित्व गाउँपालिकाले ब्यहोर्नेछ ।समितिको जायजेथाले नभ्याएको दायित्वको जिम्मेवारी गाउँपालिकाले लिने छैन ।दायित्व ब्यहोर्ने प्रक्रिया क्रम र प्राथमिकतामा जलश्रोत समितिले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

२२. नयाँ कार्यसमिति चयन :

समितिले आफ्नो विधान अनुसारको तोकिएको समयवाधि भित्रमा नयाँ कार्य समिति चयन गर्नु पर्नेछ । समयवाधि भित्र नयाँ कार्य समिति चयन हुन नसकेमा उक्त कार्य समितिको स्वत बिघटन भएको मानी अर्को कार्य समिति चयन नभए सम्म दफा (१५) बमोजिम गठन गरी संचलानको व्यवस्था गाउँपालिकाले गर्नेछ ।

परिच्छेद -४ (चार)

दण्ड, जरिवाना तथा पुनरावेदन

२३. दण्ड सजाय :

(१) दफा ४ बमोजिम मुल दर्ता नगराई समिति स्थापना गरेमा वा दफा ६ बमोजिम दर्ता नगरी समिति संचालन गरेमा त्यस्ता समितिका सदस्यहरुलाई गाउँपालिकाले जनही पाँच हजार रुपैया सम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

(२) दफा (१८) बमोजिमका विवरणहरु गाउँपालिकामा नपठाएमा कार्य समितिका सदस्यहरुलाई गाउँपालिकाले जनही एक हजार रुपैयासम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

तर , कुनै सदस्यले दफा (१८) उल्लंघन हुन नदिन सकभर प्रयत्न गरेको थियो भन्ने सज्जोषजनक प्रमाण पेश गर्न सकेमा निजलाई सजाय गरिने छैन ।

(३) दफा (१९) को उपदफा (३) बमोजिम हिसाब जाँच गर्ने सम्बन्धित अधिकृतले मागेको विवरण तथा कागजपत्र वा सोधेको पत्रको जवाफ नदिने सम्बन्धित पदाधिकारी, सदस्य वा कर्मचारीलाई गाउँपालिकाले पाँच हजार रुपैयाँ सम्म जरिवना गर्न सक्नेछ।

(४) दफा (१३) बमोजिम गाउँपालिकाको स्वीकृत नलिई समितिको उद्देश्य तथा विधानमा हेरफेर गरेमा वा अर्को समिति सित गाभेमा वा समितिले अपनो उद्देश्यको प्रतिकूल हुने गरी काम कारवाही गरेमा वा गाउँपालिकाले दिएको निर्देशन पालना नगरेमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले त्यस्तो गर्ने समितिको दर्ता निलम्बन वा खारेज गर्न सक्नेछ।

(५) कसैले बदनियतपूर्वक पानीको मुहान, संरचना अदिमा क्षति पुग्ने काम गरेमा, विगारेमा, भत्काएमा तथा कुनै पनि पदार्थ या रसायन प्रयोग गरि पानी प्रदुषित वा विशक्त पारेमा गाउँपालिकाले प्रचलित कानून बमोजिम कारवाही गर्न तथा बिगो असुल उपर गर्न सक्नेछ।

२४. पुनरावेदन तथा उजुरी :

(१) दफा (२३) बमोजिम प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले गरेको अन्तिम निर्णय उपर ३५ (पैंतिस) दिन भित्र सम्बन्धित जिल्ला अदालतमा पुनरावेदन लाग्ने छ।

(२) कुनै जल स्रोतको कुनै समितिले उपयोग गर्दा कसैलाई मर्का परेको व्यक्ति वा संगठनले त्यसको व्यहोरा खुलाई गाउँपालिका स्तरीय स्थानीय जलस्रोत समितिमा उजुरी दिन सक्नेछ।

परिच्छेद -५ (पाँच)

संशोधन बचाउ र खारेजी

२५. खारेजी वा बचाउ :

(१) यो कार्यविधि संशोधन वा खारेज गर्न अवश्यक देखेमा गाउँकार्यपालिकाले संशोधन वा खारेज गर्न सक्नेछ।

(२) यो कार्यविधिमा उल्लेख गरिएका कुराहरुको हकमा यस कार्यविधि अनुसार र उल्लेख नभएमा हकमा प्रचलित ऐन नियम अनुसार हुनेछ।

(३) खानेपानी उपभोक्ता समिति व्यवस्थापन कार्यविधि लागू हुनु पूर्व जलस्रोत ऐन २०४९ तथा जलस्रोत नियमावली, २०५० अन्तर्गत दर्ता भएका समिति यसै कार्यविधि बमोजिम दर्ता भए सरह मानिनेछ।

(४) यो कार्यविधिमा भएको व्यवस्थापन संघीय कानून , प्रदेश कानून तथा स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ सँग बाझिएमा बाझिएको हद सम्म स्वतः निष्कृत हुनेछ ।

अनुसुची- १

दफा ६(१) संग सम्बन्धित)

निवेदन पत्रको ढाँचा

श्री अध्यक्ष ज्यू,
स्थानीय जलस्रोत समिति,
मरिण गाउँपालिका
कपिलाकोट, सिन्धुली ।

महोदय,

हामीलेउपभोक्ता समिति गठन गरी दर्ता गराउन चाहेकोले तहाँ गाउँपालिकाको खानेपानी उपभोक्ता समिति व्यवस्थापन कार्यविधि २०७९ को दफा (५) र (६) बमोजिम उपभोक्ता समिति दर्ता गराउन देहायको विवरण खुलाई प्रस्तावित उपभोक्ता समितिको २ प्रति विधान र एक सय रुपैया दस्तुर सहित दरखास्त दिएका छौं ।

विवरण

१. उपभोक्ता संस्थाको नाम :

२. कार्यक्षेत्र :

३. उद्देश्यहरु :

(क)

(ख)

(ग)

४. समितिको विवरण

क्र.सं.	नाम	ठेगाना	पेशा	सम्पर्क नं.

५. उपयोग गरिने जलस्रोतको विवरण

क) जलस्रोतका नाम र रहेको ठाउँ :

ख) जलस्रोतबाट गरिने प्रयोग :

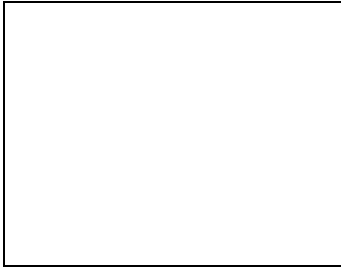
- ग) उपभोक्ता संस्थाले उपयोग गर्न चाहेको जलस्रोतको परिमाण :
घ) उक्त जलस्रोतको हाल भैरहेको उपयोग :
६. उपभोक्ता संस्थाले पुर्याउन चाहेको सेवा सम्बन्धी विवरण
- (क) सेवाको किसिम
(ख) सेवा पुर्याउने क्षेत्र
(ग) सेवाबाट लाभान्वित हुने उपभोक्ताहरूको संख्या
(घ) भविष्यमा सेवा विस्तार गर्न सकिने सम्भावना
७. अनुमानित लागत तथा आर्थिक स्रोतको विवरण :
८. कार्यालयको ठेगाना :

"मरिण गाउँपालिका खानेपानी उपभोक्ता समिति व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७९" को सम्पूर्ण प्रावधानहरूको पालना गर्न मञ्जुर छौं । माथि उल्लेखित व्यहोरा ठीक साँचो छ, झुठा ठहरेमा कानून बमोजिम सहुँला बुझाउँला ।

निवेदक,

उपभोक्ता संस्थाको तर्फबाट दरखास्त दिनेको

समितिको छाप



सही :

नाम :

पद :

ठेगाना :

मिति :

सम्पर्क नं. :

अनुसूची - २

(दफा ६(१)संग सम्बन्धित)

निवेदन साथ संलग्न गर्नु पर्ने कागजातहरू

१. अनुसूची -१ बमोजिमको निवेदन फारम थान १ ।
२. अनुसूचि -५ बमोजिमको विधान ३ प्रति (हरेक पानामा सम्पूर्ण सदस्यहरूले सही गरी समितिको छाप लगाईएको ।
३. पदाधिकारीहरूको नागरिकताको प्रमाणित प्रतिलिपि ।
४. सर्जमिन मुचुल्कामा हस्ताक्षर गर्ने सर्वसाधारणको नागरिकताको प्रतिलिपि ।
५. वडा कार्यालयको निर्णय सहितको अनुसुचि -४ बमोजिमको सिफारिश पत्र ।
६. साधारण सभाको निर्णयको प्रतिलिपि (संस्था दर्ता सम्बन्धि मनसाय, पदाधिकारी चयन, अखितयारी प्रदान । (शुरु आम भेलामा वडाको निर्वाचित पदाधिकारीको उपस्थिति सहितको निर्णयको प्रतिलिपि)।
७. मुहानको प्राविधिक नक्शा वा सामुदायिक नक्शा (प्रमाणित) ।
८. उपभोक्ता तथा समुदाय देखि मुहानको दुरी ।
९. मुहान व्यक्तिगत भएमा मञ्जुरीनामा तथा लालपुर्जाको प्रतिलिपि ।
- १०.सम्बन्धित वडा कार्यालयले तयार पारेको सर्जमिन मुचुल्का ।
११. गाउँपालिकाको राजश्व शाखामा रु.१००। तिरेको नगदिरसिद ।
१२. सम्बन्धित वडामा वन उपभोक्ता समिति गठन भएको उक्त वन क्षेत्र भित्र खानेपानी उपभोक्ता समितिको मुहान पर्ने नपर्ने हो सो सम्बन्धमा वन उपभोक्ता समितिको सिफारिस पत्र ।
१३. खानेपानी उपभोक्ता समिति दर्ताका लागि सहयोग गर्ने संस्था भए संस्थाको आर्थिक प्रतिवद्धता सहितको सिफारिस पत्र ।
- १४.समितिको छाप ।

अनुसूची - ३
(दफा -९(१) सँग सम्बन्धित)
मरिण गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
कपिलाकोट, सिन्धुली ।

दर्ता नम्बर

दर्ता मिति

खानेपानी उपभोक्ता समिति दर्ता प्रमाण -पत्र

श्री

मरिण गाउँपालिका स्तरीय स्थानीय जलस्रोत समितिको मिति को निर्णयानुसार
.....(सम्बन्धित उपभोक्ता समितिको नाम)
.....लाई खानेपानी उपभोक्ता समिति व्यवस्थापन कार्यविधि ,२०७९ को दफा ५ र
६ बमोजिम साल..... महिनागतेमा यस
कार्यालयमा दर्ता गरी यो दर्ता प्रमाण प्रदान गरिएको छ, मरिण गाउँपालिकाको खानेपानी उपभोक्ता समिति
व्यवस्थापन कार्यविधि ,२०७९ बमोजिम आफ्नो कार्य सञ्चालन गर्नु होला ।

१. उपयोग गर्ने मुहानको नाम र ठेगाना ;

सही

नाम ,थर

पद

क्र.स.	नवीकरण भएको मिति	नवीकरण दस्तुर /भौचर न./मिति	नवीकरण गर्ने अधिकारीको दस्तखत	कैफियत

१. यो प्रमाणपत्र प्रत्येक आ. व. अन्त्य भएको ३ महिना भित्र नवीकरण गर्नु पर्नेछ । अन्यथा तोके बमोजिमको जरिवाना लाग्नेछ । ३ वर्ष सम्म नवीकरण नहुने समिति स्वतः खारेज हुनेछ ।
२. उपभोक्ता समिति संचालन गर्दा तथा मुहानको उपयोग गर्दा "मरिण गाउँपालिकाको खानेपानी उपभोक्ता समिति व्यवस्थापन कार्यविधि , २०७९" को पूर्ण रूपमा पालना गर्नु पर्नेछ ।

अनुसूची - ४
(दफा- ८ (४) संग सम्बन्धित)
वडाको सिफारिशको ढाँचा

श्री स्थानीय जलस्रोत समिति ,
मरिण गाउँपालिका
कपिलाकोट, सिन्धुली ।

मिति

विषय:- खानेपानी उपभोक्ता समिति दर्ता सम्बन्धमा ।

उपरोक्त सम्बन्धमा मरिण गाउँपालिका अन्तर्गत वडा नं मा संचालन हुने योजनाको लागि मुहानको पानी उपयोग गर्ने गरि.....उपभोक्ता समिति गठन भएकोले उक्त समिति तथा मुहान दर्ता गर्दा कुनै पनि सामाजिक, आर्थिक वातावरणीय.....लगायतका क्षेत्रमा नकारात्मक प्रभाव नपर्ने भएको हुँदा उक्त खानेपानी उपभोक्ता समिति दर्ता गर्न सिफारिस गरिन्छ । साथै सो सम्बन्धमा वडा समितिको निर्णयको प्रतिलिपि तथा सार्वजनिक मुचुल्का यसै पत्रसाथ संलग्न राखि पठाएको छ ।

.....
(.....)

वडाध्यक्ष

अनुसूचि - ५

(दफा ८ (२) संग सम्बन्धित)

विधानमा संलग्न गर्नु पर्ने विवरण तथा विधानको नमूना
उपभोक्ता समितिको विधानमा समिति सम्बन्धी देहायका विवरण खुलाउनु पर्नेछ

- (क) पुरा नाम र ठेगाना,
- (ख) उद्देश्य तथा कार्य क्षेत्र ,
- (ग) सदस्यको लागि योग्यता र सदस्यता शुल्क,
- (घ) सदस्यको निस्काशन र राजीनामा ,
- (ङ) हकदावी, नामसारी वा हकवालाको मनोनयन ,
- (च) साधारण सभा सम्बन्धी सञ्चालक समितिको गठन (निर्वाचन एवं काम,कर्तव्य तथा अधिकार सम्बन्धी,
- (छ) सञ्चालक पदमा बहाल रहन नसक्ने अवस्था,
- (ज) सञ्चालक समितिको बैठक सम्बन्धी कार्यविधि,
- (झ) कोष र लेखा परिक्षण
- (ञ) विधान संशोधन,
- (ट) विघटन,
- (ठ) विविध ।

खानेपानी उपभोक्ता समितिको विधानको नमूना

.....उपभोक्ता समितिको विधान, २०.....

प्रस्तावना :

गाउँका खाँचोहरू पूरा गर्न मानिसहरू संगठित भई जनसहभागिताबाट स्थानीय विकास निर्माणका कार्यक्रम संचालन गर्नु आजको आवश्यकता हो । यसै सन्दर्भमा गाँउबासीका कार्यक्रम संचालन गर्ने चाहना आवश्यकतालाई आफ्नो थलोमा बसी कार्यक्रमहरूको छनौट गरी कार्यक्रमको तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन, समीक्षा, मूल्यांकन, संचालन र मर्मत सम्भार समेत स्थानीय स्तरमा नै गर्ने सेवामूलक गैर सरकारी संस्थाको स्थापना गर्न बान्छनीय देखिएकोले गाँउबासीहरूको तत्परतामा यस विधान तर्जुमा गरी उपभोक्ता समूह गठन गरिएको छ ।

परिच्छेद -१

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :

(क) यस विधानको नामउपभोक्ता समितिको विधान, २०.....रहनेछ ।

(ख) यो विधान गाउँपालिका स्तरीय स्थानीय जलस्रोत समितिबाट स्वीकृत भएको मिति देखि लागू हुनेछ ।

२. परिभाषा :

विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस विधानमा प्रयोग भएमा शब्दको अर्थ निम्न अनुसार हुनेछ ।

२.१ "कार्यविधि" भन्नाले मरिण गाउँपालिकाको खानेपानी उपभोक्ता समिति व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७९ "लाई जनाउँछ ।

२.२ "समूह" भन्नाले यस विधान अनुसार गठित उपभोक्ताहरूको समूहलाई सम्झनु पर्दछ ।

२.३ "नियम" भन्नाले यस विधान अन्तर्गतको कार्य समितिले बनाई लागू गरेको नियमलाई जनाउँछ ।

२.४ "समिति" भन्नाले उपभोक्ता समूहको कार्यसमिति जनाउँछ ।

२.५ " उपभोक्ता समितिका सदस्य" भन्नाले उपभोक्ता समितिका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सचिव, कोषाध्यक्ष र उपभोक्ता समितिका अन्य सदस्यहरूलाई जनाउँछ ।

२.६ " उपभोक्ता समितिका पदाधिकारी" भन्नाले अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सचिव, र कोषाध्यक्षलाई मात्र जनाउँछ ।

२.७ "अध्यक्ष" भन्नाले यस विधान बमोजिम निर्वाचित अध्यक्षलाई जनाउँछ ।

२.८ "सचिव, कोषाध्यक्ष" भन्नाले यस विधान बमोजिम निर्वाचित सचिव, कोषाध्यक्षलाई जनाउँछ ।

२.९ "सदस्य" सदस्य भन्नाले यस विधान बमोजिम सदस्यता प्राप्त गर्ने व्यक्तिभन्ने जनाउँछ ।

२.१० "कार्यालय सचिव" भन्नाले यस विधान बमोजिम नियुक्त कर्मचारी भन्ने जनाउँछ ।

२.११ "उप-समिति" भन्नाले यस विधान बमोजिमको कार्य समिति वा उपभोक्ता समूहद्वारा गठित उपसमितिलाई जनाउँदछ ।

२.१२ "गैरसरकारी संस्था" भन्नाले यस उपभोक्ता समितिले राखेको उद्देश्य संग मेल खाने केन्द्रीय स्तरका दर्ता भएका सेवा भावले गठित गैरसरकारी संस्थालाई जनाउँछ ।

२.१३ "दातृ संस्था" भन्नाले राष्ट्रिय, अन्तराष्ट्रिय, सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थालाई जनाउँछ ।

२.१४ "उपभोक्ता" भन्नाले यस विधान अनुसार गठित समूहको आयोजनाबाट प्राप्त सेवा सुविधा उपभोग गर्ने व्यक्तिलाई सम्झनुपर्छ ।

२.१५ "क्षेत्र" भन्नाले यस विधान अनुसार गठित उपभोक्ता समूहले उपलब्ध गराउने सेवा सुविधा वा निर्माण गरिने भौगोलिक कार्य क्षेत्र सम्झनुपर्छ ।

२.१६ "आयोजना" भन्नाले यस विधान अनुसार गठित समूहले संचालन गर्ने कार्यक्रमलाई जनाउँछ ।

२.१७ "सेवा शुल्क" भन्नाले यस विधान अनुसार गठित समूहले संचालन गरेको आयोजनाबाट सेवा उपभोग गरे बापत लाग्ने मासिक, बार्षिक रूपमा उठाउने गरी तोकिएको रकमलाई जनाउँछ ।

२.१८ "समिति" भन्नाले मरिण गाउँपालिका स्तरीय स्थानीय जलस्रोत समिति सम्झनु पर्दछ ।

३. चिन्ह र छापः

यस समूहको औपचारिक प्रयोगको निमित्त निम्न अनुसारको चिन्ह र छाप हुनेछ ।

३.१ चिन्हको विवरण (कलश)

३.२ छापको विवरण (अण्डाकार)

४. कार्यालय

यस समूहको.....मा हुनेछ ।

परिच्छेद - २

उद्देश्य र कार्यक्रम

५. उपभोक्ता समूहको उद्देश्य :

यस समूहको मुख्य उद्देश्यहरू प्रचलित कानूनका परिधि भित्र रहि कार्य संचालन गर्ने गरी निम्नानुसार हुनेछ :

५.१ आफ्नो क्षेत्रमा संचालन हुन लागेका आयोजनाका उपभोक्ता समूहमा एकजुट गराउने ।

५.२ आफ्नो क्षेत्रका उपभोक्ताहरूलाई परेको खाँचो पूरा गर्न क्षेत्रको आवश्यकता छनौट गरी कार्यान्वयन गर्ने ।

५.३ आफ्नो क्षेत्रमा संचालन हुने सबै विकास निर्माणका कामका लागि आयोजनाका सबै उपभोक्ताहरूलाई सहभागी बनाउने ।

५.४ आफ्नो क्षेत्रमा कार्यान्वयन पूरा भएको आयोजनाको समय-समयमा चाहिने मर्मत सम्भार, रेखदेख तथा फाईदा बाँडफाँटको व्यवस्था आयोजित तरिकाले गर्ने ।

- ५.५ आफ्नो क्षेत्रमा कार्यान्वयन हुने आयोजना छनौट , तयारी ,कार्यान्वयन आदि कामका लागि चाहिने पूँजी ,अन्य व्यवस्था गर्ने । यी श्रोतको परिचालनको व्यवस्था समेत गर्ने ।
- ५.६ समूहको कार्यक्रम र नीति यस विधानको अधीनमा रहि समितिले तोके अनुसार हुनेछ ।

परिच्छेद -३

सदस्यता

६. सदस्यता : यस समूहले तोकेको सिमा भित्रका क्षेत्रमा कार्यान्वयन हुन लागेको आयोजनाबाट पाईने सेवा तथा सुविधाहरु प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपबाट उपभोक्ताहरुको घरका मूली यसका सदस्य हुनेछन् ।

६.१ सदस्यताको योग्यता : देहायको ब्यक्ति संस्थाको सदस्य हुन सक्ने छैन :

- क) १६ बर्ष उमेर पूरान भएको ब्यक्ति,
ख) मानसिक असन्तुलन भएको ब्यक्ति ।

६.२ सदस्यता शुल्क : सदस्यले साधारण सभाबाट निर्धारण गरिए बमोजिम प्रवेश शुल्क तथा बार्षिक सदस्यता शुल्क संस्थामा बुझाउनु पर्नेछ ।

६.३ सदस्यको निष्काशन र राजीनामा :- देहायको अवस्थामा सदस्यताबाट निष्काशन हुनेछ ।

- क) समितिलाई बुझाउन पर्ने रकम नबुझाएमा ,
ख) समितिको निर्णयहरु बारम्बार उलंघन गरेमा ,
ग) राजीनामा गरेमा ।

६.४ हक दावी नामासारी र हकवालाको मनोनयन : मरिण गाउँपालिकाको खानेपानी उपभोक्ता व्यवस्थापन कार्याविधि ,२०७९ बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद -४

उपभोक्ता समिति तथा उपभोक्ता समूह

७ . उपभोक्ता समूहको गठन :

समूहको विधान बमोजिम सदस्यता प्राप्त प्रत्येक ब्यक्ति वा सदस्य उपभोक्ता समूहको गठनमा सहभागी हुनेछ ।

८. उपभोक्ता समूहको बैठक :

८.१ उपभोक्ता समितिले तोकेको स्थान, मिति र समयमा उपभोक्ता समूहको बैठक बस्नेछ ।

८.२ उपभोक्ता समूहको बैठक हुनु ७ दिन अगाडि सदस्यहरुलाई बैठक हुने मिति ,स्थान समय र प्रस्तावहरुलिखित रूपमा जानकारी दिनु पर्नेछ ।

८.३ कुल सदस्य मध्ये ५१ प्रतिशत सदस्यको उपस्थिति रहेको अवस्थामा उपभोक्ता समूहको काम कारवाही हुनेछ ।

८.४ ५१ प्रतिशत सदस्यको उपस्थिति तोकेको मिति , दिन र समयमा नभएमा उपभोक्ता समूहको बैठक स्थागित गरी अर्को २४ घण्टा भित्र पुनः बैठक बस्नेछ ।

९. उपभोक्ता समूहको काम ,कर्तव्य र अधिकार :-

समूहको काम कर्तव्य र अधिकार तल उल्लेख गरे अनुसार हुनेछ ।

९.१ प्राविधिक ;

- (क) आवश्यकताहरूको छनौट गर्ने ।
- (ख) आवश्यकताहरूको प्राथमिकता निर्धारण गर्ने ।
- (ग) आयोजनाको सम्भाव्यता अध्ययन गरी निधो लिने ।
- (घ) उपभोक्ता समूह गठन गर्ने ।
- (ङ) उपभोक्ता समिति गठन गर्ने ।
- (च) जनसहभागिता जुटाउने ।
- (छ) बैठक राख्ने ।
- (ज) आयोजना तयार गर्ने ।
- (झ) उपभोक्ताहरूबाट आयोजना पास गर्ने ।
- (ञ) गाउँपालिका वा दातृ संस्थाबाट आयोजना पास गर्ने ।
- (ट) आयोजना पास भएको सूचना उपभोक्ताहरूलाई दिने ।
- (ठ) आयोजनाको कार्य योजना तयार गर्ने ।
- (ड) पूँजी, श्रम, सीप र सामग्री व्यवस्था गर्ने ।
- (ढ) आयोजना कार्यान्वयन गर्ने ।
- (ण) आयोजना कार्यान्वयन सम्बन्धि श्रेस्ता राख्ने ।
- (त) निरीक्षण गर्ने ।
- (थ) भुल सुधार गर्ने ।
- (द) सम्बन्धितनिकाय संग सहकार्य गर्ने ।
- (ध) आयोजना मूल्यांकन गर्ने ।
- (न) खर्च फरफारक गर्ने ।
- (न) आयोजना उपभोक्ता समूहमा हस्तान्तरण गर्ने ।
- (प) सेवा संचालन, संरक्षण र मर्मत सम्भार सबैको लागि नयाँ उपभोक्ता समिति गठन गर्ने ।
- (फ) आयोजना सेवा सन्चालन गर्ने ।
- (ब) आयोजनाको संरक्षण र मर्मत सम्भार गर्ने ।
- (भ) संरक्षण र मर्मत सम्भारका लागि श्रम, सीप, पूँजी र सामग्री व्यवस्था गर्ने ।
- (म) आयोजना विस्तार गर्ने ।
- (य) आयोजना विस्तार गर्ने ।

९.२. प्रशासनिक :

- (क) उपभोक्ता समितिले पेश गरेको प्रतिवेदन माथि विचार गरी निर्णय गर्ने ।
- (ख) लेखा परिक्षकको नियुक्ति र पारिश्रमिक तोक्ने ।
- (ग) उपभोक्ता समूहले विचार र निर्णय भनी विधानमा उल्लेखित कुराहरुमा छलफल र निर्णय गर्ने ।
- (घ) उपभोक्ता समितिले विचार, छलफल र निर्णयका लागि पेश गरेको निर्णय दिने ।
- (ङ) उपभोक्ता समितिको निर्वाचन गर्ने ।
- (च) समूहको विधानले तोकेको उद्देश्य, नीति र कार्यक्रम भित्र पर्ने कुराहरुलाई कार्यान्वयन गर्ने निर्देशन दिने ।

१०. उपभोक्ता समूहको अध्यक्ष

उपभोक्ता समितिको अध्यक्षले नै उपभोक्ता समूहको अध्यक्षता गर्नेछ । अध्यक्षको अनुपस्थितिमा उपाध्यक्ष र निज पनि नभएको अवस्थामा समितिका जेष्ठ सदस्य मध्येबाट निर्वाचित व्यक्तिले अध्यक्षता गर्नेछ ।

११. उपभोक्ता समूहको छलफल र निर्णय:

११.१. उपभोक्ता समूहमा पेश गरिने सबै प्रस्तावहरु छलफलद्वारा उपस्थित सदस्यको सामान्य बहुमतबाट पारित हुनेछ । बराबर भएमा अध्यक्षले निर्णायक मत दिने छ ।

११.२. उपभोक्ता समूहको काम कारबाही उपस्थिति आदि उल्लेख गर्न एउटा बैठक पुस्तिका हुनेछ ।

१२. उपभोक्ता समिति:

उपभोक्ता समूहले आफ्ना क्षेत्र भित्र संचालन हुने विभिन्न किसिमका विकास निर्माणका काम सरल तरिकाले समयमा पूरा गर्न एक उपभोक्ता समिति गठन गर्नेछ ।

१२.१ उपभोक्ता समिति गठन:-

उपभोक्ता समितिका पदाधिकारीहरु छनौट गर्दा आयोजना संचालन हुने क्षेत्रका सबै उपभोक्ताहरुलाई प्रतिनिधित्व गराईनेछ । समितिका प्रतितिनिधिहरु छनौट गर्दा उपभोक्ता समूहको कार्यक्षेत्रलाई उपभोक्ताहरुको संस्था र घर रहेको ठाँउ हेरी बढीमा ११ क्षेत्रमा बाँडी एक क्षेत्रबाट कम्तिमा एक जना प्रतिनिधि छानिने छ । समितिका सदस्यहरुको संख्या कम्तिमा ७ देखि ११ जनाको हुने छ । सदस्यहरुबाट १ जना अध्यक्ष, १ जना उपाध्यक्ष, १ जना सचिव, १ जना कोषाध्यक्ष र बाँकी सदस्य रहने छन् । उल्लेखित प्रतिनिधिहरुको जमघट नै उपभोक्ता समिति हुने छ । यस समितिमा प्रमुख ४ पद मध्ये १ पदमा अनिवार्य महिला र सम्पूर्ण पद मध्ये न्युनतम ३३ प्रतिशत महिलाको अनिवार्य महिलाको अनिवार्य रूपमा प्रतिनिधित्व हुने छ । जसलाई समितिका पदाधिकारी भनिन्छ ।

१२.२. उपभोक्ता समितिको पदबाट हट्ने व्यवस्थाहरु:

- क. उपभोक्ता समितिको सदस्यबाट राजिनामा दिएमा ।
- ख. सदस्यको मृत्यु भएमा ।
- ग. उचीत कारण नदिई लगातार तीन पटक सम्म समितिको बैठकमा अनुपस्थित रहेमा ।

घ. समूहको हित विपरित कार्य बारम्बार गरेको पाइएमा ।

ड. समूह नै विघटित भएमा ।

१२.३. रिक्त स्थानको पदपूर्ति:- कुनै पनि कारणबश रिक्त भएको पदमा प्रतिनिधित्व गरिरहेको क्षेत्रबाटै उपभोक्ता समितिको बाँकी अवधिको निमित्त नयाँ पदपूर्ति गरिने छ ।

१३. उपभोक्ता समितिको बैठक

१३.१. उपभोक्ता समितिको बैठक अध्यक्षले तोकेको स्थान मिति र समयमा आवश्यकता अनुसार बस्नेछ ।

१३.२. गणपुरक साधारण बहुमत सदस्यले तोकेको स्थान मिति र समयमा आवश्यकता अनुसार बस्नेछ ।

१३.३. गणपुरक संख्या:- कुल सदस्य संख्याको बहुमत सदस्यहरू उपस्थित भएमा समितिको बैठकको लागि गणपुरक संख्या पुगेको मानिने छ ।

१४. निर्णय प्रक्रिया:

बैठक छलफल र निर्णयको लागि पेश गरिएका सबै विषयहरूमा ७५ प्रतिशत सदस्यहरूबाट पारित हुने छन् ।

१५. उपभोक्ता समितिको काम कर्तव्य र अधिकार:

१५.१ समूहको सम्पूर्ण प्रशासकीय अधिकार कार्य समितिमा रहनेछ । सम्पूर्ण कामको उद्देश्यअभिप्राय, नीति र कार्यक्रमको निश्चित उपभोक्ता समितिले नै गर्नेछ ।

१५.२ समूहको उद्देश्य पूर्तिका लागि आवश्यक पर्ने कार्याविधि समितिले निर्धारण गरी लागू गर्नेछ ।

१५.३ उपभोक्ता समितिले आय व्ययको विवरण समूहबाट अनुमोदन गराई कार्यान्वयन गर्नेछ ।

१५.४ समितिले सदस्यहरूको र व्यवस्थापकीय अधिकारीहरूको चुनाव र छनौट प्रक्रिया निर्धारण गर्नेछ ।

१५.५ समितिले आफूमा नीहित सम्पूर्ण वा आंशिक अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने गरी उप समिति गठन गर्न सक्नेछ ।

१५.६ समितिले तोकिएको अधिकारी र समूह समक्ष तोकिए अनुसार आर्थिक र लेखा परिक्षण प्रतिवेदन पेश गर्ने ।

१५.७ उपभोक्ता समूह वा समितिका कागज पत्र र हिसाब किताबलाई व्यवस्थित राख्ने ।

१५.८ समूहको हरेक छलफललाई बढी सहभागिता जुटाई प्रजातान्त्रिक बनाउने माध्यमको रूपमा काम गर्ने ।

१५.९ सम्बन्धित विषयका नीति, नियम र लाभकारी जानकारीहरू खोजतलास गरी समूहलाई जानकारी दिने ।

१५.१० दातृसंस्था वा अन्य निकाय संग समूहको तर्फबाट काम गर्ने ।

१५.११ संचालित कामहरूको प्रगति र हिसाब किताबको विवरण समूहमा नियमित रूपमा दिने ।

परिच्छेद - ५

पदाधिकारीहरूको काम कर्तव्य र अधिकार

१६. अध्यक्षको काम कर्तव्य र अधिकार:

- १६.१ समूह र समितिले सुम्पेको सम्पूर्ण काम, कर्तव्यको पालना र अधिकारको प्रयोग गर्ने।
- १६.२ समूह र समितिको अध्यक्षता गर्नुका साथै तोकिएको अवस्थामा मात्र निर्णायक मत दिने।
- १६.३ समूहलाई सक्रिय नेतृत्व प्रदान गरी समूहको उद्देश्य पुरा हुने कुराहरूमा सम्पर्क बढाउने र साधन जुटाउन सघाउने।
- १६.४ समूहको दैनिक कार्य संचालन निमित्त निर्देशन दिने र आकस्मिक अवस्थामा निर्णय दिने।
- १६.५ समितिको बैठक आवश्यकता अनुसार बोलाउने।
- १६.६ बैठकका लागी छलफल गर्ने विषयहरू तयार गर्ने।
- १६.७ समितिले गरेका निर्णयहरू कार्यान्वयन गराउने।
- १६.८ सरकारी गैरसरकारी निकायसंग सम्बन्ध राखी श्रोतको व्यवस्थामा निर्णय दिने।
- १६.९ आफ्नो उपक्षेत्रका उपभोक्ताहरूको आयोजना सम्बन्धि कामका लागि सहभागिता जुटाउने।
- १६.१० आयोजनाको चल अचल सम्पति हेरविचार गर्ने गराउने।
- १६.११ आफू अनुपस्थित भएमा आफ्नो कार्यभार उपाध्यक्ष लाई दिने।

१७. उपाध्यक्षको काम कर्तव्य र अधिकार:

- १७.१ अध्यक्षको अनुपस्थितिमा अध्यक्षको कार्यभार सम्हाल्ने।
- १७.२ समूहको नियमावली र कार्य पद्धतिमा उल्लेखित उद्देश्य हाँसिल हुने काम गर्ने,

१८. सचिबको काम कर्तव्य र अधिकार:

- १८.१ समूहको कार्यक्रम र काम कार्यवाहीलाई प्रभावकारी ढंगबाट संचालन गर्न कार्यालय व्यवस्थापनको काम गर्ने।
- १८.२ समिति र समूहको बैठकको लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाउने।
- १८.३ समूह र समितिको निर्णय बैठक पुस्तिकामा लेख्ने।
- १८.४ प्रत्येक बैठकको निर्णय सबै सदस्यहरूलाई जानकारी गराउने।
- १८.५ आयोजनाको कार्यान्वयन सम्बन्धमा राख्नु पर्ने सबै श्रेस्ताहरू राख्ने र सो को जानकारी बैठकमा पेश गर्ने।
- १८.६ आफ्नो उपक्षेत्रका उपभोक्ताको आयोजना सम्बन्धि सहभागिता जुटाउने।

१९. कोषाध्यक्षको काम कर्तव्य र अधिकार:

- १९.१ आयोजनाको आर्थिक कारोबारको रेखदेख र नियन्त्रण गर्ने।
- १९.२ आम्दानी, खर्च र बजेट समितिमा पेश गरी पारित गराउने।
- १९.३ समूहले असुल गर्नुपर्ने शुल्कहरू असुल गर्ने र भुक्तानी लिनु पर्ने हिसाब मिलाउने।
- १९.४ समितिले तोकिएको अन्य काम गर्ने।
- १९.५ लेखा परिक्षण गराउने।

१९.६ आयोजनाको लागि चाहिने श्रम,सीप,पूँजी र साधनहरु,प्राप्त भएको श्रम,सीप,पूँजी र सामग्री र उपभोक्ताहरु,दातृ संस्था आदिको श्रेस्ता ठिक-ठिक तरिकाले राख्ने ।

१९.७ प्राप्त भएको श्रम,सीप,पूँजी र सामग्री कुन कामको लागी प्रयोग भयो र कति बाँकी छ भन्ने हिसाब राख्ने ।

१९.८ आयोजनालाई प्राप्त भएको श्रम,सीप, पूँजी र सामग्रीको जिम्मा लिने र यसको प्रयोगको उपभोक्ता समूहबाट कारण लिने ।

१९.९ आफ्नो उपक्षेत्रका उपभोक्ताको आयोजना सम्बन्धि जुन सुकै कामका लागि सहभागिता जुटाउने ।

२०. सदस्यहरुको काम कर्तव्य र अधिकार:

२०.१ आयोजना कार्यान्वयन स्थितिको निरिक्षण गर्ने ।

२०.२ आयोजनाको कार्यान्वयन सुचारु रूपले संचालन गर्न चाहिने श्रम,सीप,र पूँजी र सामग्रीको मात्रा निधो गर्ने ।

२०.३ आवश्यकता अनुसार आफ्नो उप-क्षेत्रका उपभोक्ताहरुको सहभागिता जुटाउने ।

२०.४ आयोजनाको स्थिति आफ्नो क्षेत्रका उपभोक्ताहरुलाई अवगत गराउने ।

२१. निर्वाचन : विधान स्वीकृत भएको मितिले ६ महिना भित्र साधारण सभा गरी निर्वाचन गरिने छ ।

२२. कर्मचारी नियुक्ति :

समितिको निमित्त आवश्यक पर्ने कार्यालय सचिव,चौकीदार तथा आयोजना रेखदेख गर्नेसमेत पद सिर्जना गरी कर्मचारी भर्ना गर्न सक्ने छ । यस्ता कर्मचारीको पारिश्रमिक र सुविधा समितिबाट स्वीकृत नियम अनुसार हुने छ ।

परिच्छेद - ६

आर्थिक व्यवस्था

२३ आर्थिक स्रोत:

२३.१ करार र सम्झौता अन्तर्गत अन्य संस्थाहरुबाट प्राप्त हुने रकम र अनुदान ।

२३.२ उपभोक्ताहरुबाट आयोजनाको सेवा सुविधा उपभोग गरे बापत प्राप्त हुने रकम सेवा,शुल्क र अनुदान ।

२३.३ सरकारी गैर सरकारी संस्था एवं स्थानीय दातृ संस्थाबाट प्राप्त हुने अनुदान सहयोग र भौतिक साधन ।

२३.४ सहभागिताबाट प्राप्त हुने श्रम, पूँजी र सामग्रीहरु ।

२३.५ अन्य स्रोतहरु ।

२४. चल अचल सम्पति व्यवस्था:

समूह अविच्छिन्न उत्तराधिकारवाला एक स्वशासित र संगठित संस्था हुनेछ । यसले प्रचलित कानूनको अधीनमा रही चल अचल सम्पति प्राप्त गर्ने र बेचबिखन गर्न सक्ने छ । यसले आफ्नो नामबाट नालिस र उजुर गर्न सक्ने र यस उपर पनि सोही नामबाट नालिस उजुर लाग्न सक्ने छ ।

२५. कोषको व्यवस्था:

- २५.१ समूहको आफ्नो छुट्टै कोष हुनेछ। समूहको सम्पूर्ण खर्च यसै कोषबाट गरिने छ।
- २५.२ बैंक खाता संचालन समितिको बैठकले तोकेको दुईजना समितिका पदाधिकारीहरू मध्ये बाट संचालन हुने छ।
- २५.३ समितिले निर्धारण गरेको कार्यनीति अनुसार कोषको रेखदेख र सुपर भिजनमा कोषको उपभोग गरिनेछ।
- २५.४ समय-समयमा समितिले कोषको उचित उपयोग भए नभएको जाँच गर्ने र आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ।
- २५.५ कोष परिचालन, लेखा प्रणाली, लेखा परिक्षण र कोष सम्बन्धि अन्य प्रक्रियाहरू समितिबाट निर्धारण गरे अनुसार हुनेछ।

२६. श्रम, सीप, पूँजी र व्यवस्थापन प्रक्रिया:

- २६.१ उपभोक्ता समूहले गर्ने कामका लागि चाहिने श्रम, सीप, पूँजी र सामग्री उपभोक्ताहरू र दातृ संस्थाबाट व्यवस्था गरिने छ।
- २६.२ आयोजनाका लागि चाहिने श्रम गाउँघरकै उपभोक्ताहरूलाई काम गराई व्यवस्था गरिनेछ।
- २६.३ उपभोक्ताहरूबाट व्यवस्था हुन नसक्ने श्रम, सीप, पूँजी र सामग्री मात्र दातृ संस्थाबाट व्यवस्था गरिने छ, तर अन्तराष्ट्रिय दातृ संस्थासँग सहयोग लिनु पूर्व नेपाल सरकारको स्वीकृत लिनु पर्नेछ।

२७. आयोजना कार्यान्वयनका लागि चाहिने श्रम सीप पूँजी र सामग्री व्यवस्थापन :

आयोजना कार्यान्वयनका लागि चाहिने श्रम, सीप पूँजी र सामग्री चाहिने मात्र र उपभोक्ताहरूको संस्था हेरी गरिनेछ। यो व्यवस्था गर्दा आयोजनाबाट पाइने सेवा उपभोक्ताहरूले उपभोग गर्ने मात्रलाई ख्याल गरिनेछ।

२८. आयोजनाको मर्मत तथा सम्भारको लागि चाहिने श्रम सीप पूँजी र सामग्री व्यवस्थापन :

आयोजनाको मर्मत तथा सम्भारको लागि चाहिने श्रम, सीप, पूँजी र सामग्री उपभोक्ताबाट उठाइनेछ वा सेवा शुल्क उठाई एउटा कोष खडा गरिनेछ। सहभागिता वा सेवा शुल्क कति गर्ने भन्ने निर्णय उपभोक्ता समूह वा समितिको निर्णयले पारित गरे बमोजिम हुनेछ। श्रम, सीप, पूँजी र सामग्री व्यवस्थापन सम्बन्धी श्रेस्ता राखिनेछ। जनश्रम गर्न नसक्ने उपभोक्ताहरूबाट बराबरको सेवा नगदमा उठाइनेछ।

२९. लेखा परिक्षण सम्बन्धी व्यवस्था :

- २९.१ उपभोक्ता समूहको बैठकले नियुक्ति गरेको नेपाल सरकारको स्वीकृत प्राप्त लेखा परिक्षक बाट आयोजनाको काम सम्पन्न हुना साथ लेखापरिक्षण गराइनेछ।
- २९.२ आर्थिक प्रतिवेदन र लेखा परिक्षण प्रतिवेदन सम्बन्धि निकायमा पेश गरिनेछ।

३०. निर्वाचन सम्बन्धी व्यवस्था : उपभोक्ता समितिका सदस्यहरूले आफू मध्येबाट उपभोक्ता समितिका सदस्यहरूको निर्वाचन गर्नेछ। निर्वाचित सदस्य तथा पदाधिकारीहरूको पदावधि ३ वर्षको हुनेछ।

३१ . उम्मेदवारको योग्यता :

देहायको कुनै ब्यक्ति उपभोक्ता समितिको सदस्यको लागि निर्वाचित वा मनोनित हुन वा सो पदमा बहाल रहन सक्ने छैन ।

३१.१ २१ वर्ष उमेर नपुगेको ।

३१.२ मगज बिप्रेको भनी स्वीकृत चिकित्सकले निस्सा दिएको ।

३१.३ नैतिक पतनको अभियोगमा अदालतबाट सजाय पाएको ।

३१.४ समूहको हित बिपरित काम कारवाही गरेको प्रमाणित भएको ।

३२. अबिश्वासको प्रस्ताव :

समितिको कुनै प्रस्ताव उपर समूहमा अबिश्वासको प्रस्ताव पेश गर्न सकिनेछ । यस्तो परिस्थितिमा उपस्थित सदस्य संख्याको दुई तिहाई बहुमत द्वारा त्यस्तो प्रस्ताव पारित गरेमा निजको सदस्यता समाप्त हुनेछ ।

३३. नियम बनाउने

समूहको विधानमा उल्लेखित उद्देश्य प्राप्ति गर्न समितिले नियमहरू बनाई लागू गर्न सकिनेछ ।

३४. समूहको प्रगति प्रतिवेदन तथा अन्य : समूहको प्रगति प्रतिवेदन समूह सँग सम्बन्धित निकायको माग तथा आवश्यकता अनुसार उपलब्ध गराइनेछ ।

३५. समूहको उद्देश्य र कार्यक्रम सम्बन्धि कुराहरू :

३५.१ कार्यसमितिको सिफारिशमा पालिका वा दातृ संस्था समेत समाजका विशिष्ट व्यक्तित्व भएको सल्लाहकार समिति गठन गर्न सकिनेछ ।

३५.२ सल्लाहकार समितिले समूहलाई विकास कार्य संचलान गर्ने कुरामा सल्लाह दिनेछ ।

३५.३ समूहको उद्देश्य थपघट गर्नु परेमा समूहका सदस्यको निर्णयबाट पारित प्रस्ताव अनुसार सम्बन्धित निकायबाट स्वीकृत लिई कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ ।

३६. बदर हुने :

यस विधानमा लेखिएका कुराहरू प्रचलित ऐन कानूनसँग बाझिएमा बाझिएको हद सम्म स्वत निष्कृत हुनेछ ।

३७. दण्ड जरिवाना सम्बन्धी व्यवस्था :

उपभोक्ता समूह समितिका सदस्यहरूमा अनुशासन कायम गर्न तल लेखिए अनुसार दण्ड सजाय गरिने व्यवस्था गरिएको छ :

३७.१ उपभोक्ता समूह वा समितिको बैठकमा विना जानकारी वा उचित कारण बिना अनुपस्थित उपभोक्ताहरूलाई समितिले जरिवाना गर्न सकिनेछ । यस्ता गलति पटक पटक दोहोरिएमा निजलाई बढी दण्ड सजाय गर्ने सक्नेछ ।

३७.२ उपभोक्ताहरूले उपभोक्ता समूह वा समितिको बैठकले निधो गरे अनुसारको जनहसभागितामा नजुटाएमा पनि दण्ड जरिवाना गर्न सक्नेछ । पटक पटक सहभागिता नजुटाएमा समितिले पारित गरे बमोजिम बढी जरिवाना हुनेछ ।

३७.३ आयोजनाको कसैले हानी नोक्सानी गरेमा समितिको बैठकले निधो गरे अनुसार क्षति पूर्ति भराइनेछ ।

३८. खर्च फरफारक गर्नु पर्ने :

आयोजनाको निर्माण कार्य सम्पन्न भए पछि आयोजनासँग सम्बन्धित सबै आम्दानी खर्चहरू फरफारक गर्नु पर्नेछ ।

३९. आयोजना हस्तान्तरण :

आयोजनाको हिसाब फरफारक भए पछि समितिले सम्पन्न भएको आयोजना समूहलाई हस्तान्तरण गर्नेछ ।

४०. पुरानो समिति बिघटन र नयाँ समिति गठन :

आयोजनाको निर्माण कार्य सम्पन्न भई समूहलाई हस्तान्तरण भएको अवस्थामा बहाली रहेको समितिको उत्तरदायित्व सकिएको मानिनेछ । आयोजनाको सेवा संचालन, मर्मत सम्भार तथा फाइदा बाँडफाँटको लागि नयाँ समिति निर्वाचन प्रक्रियाबाट गठन गरिनेछ ।

४१. आयोजनाको सेवा संचालन :

कार्य सम्पन्न भए पछि उपभोक्ताहरूमा सेवा संचालन गरिनेछ । यसका लागि उपभोक्ताहरूबाट सेवा शुल्क लिन सकिनेछ ।

४२. आयोजना मर्मत तथा सम्भार सम्बन्धी व्यवस्था :

आयोजनालाई दिगो रूपले संचालन गर्न नियमित र आकस्मिक मर्मत सम्भारको व्यवस्था गरिनेछ ।

४३. उपभोक्ता समितिका पदाधिकारीहरूले उपभोक्ताको हित विपरित काम कारवाही गरेको पाइएमा उपभोक्त समूहले सो समिति खारेज गरी नयाँ समिति गठन गर्न सक्नेछ ।

४४. उपभोक्ता समूहको सहमतिबाट समितिले सरकार वा अन्य गैर सरकारी निकायसँग आयोजना संचालन तथा कार्यान्वयन सम्बन्धमा सम्झौता गर्न सकिनेछ ।

४५. उपभोक्ता समूह भन्दा बाहिरका व्यक्तिहरू वा समूहको आयोजनाबाट पाइने फाइदा लिन बाहेक सेवा शुल्क वा अन्य शर्तहरू कायम गरी त्यस्ता इच्छुक व्यक्ति वा समुदायलाई बैठकको निर्णयबाट फाइदा उपभोग गर्न दिन सक्नेछ ।

४६. आयोजनासँग सम्बन्धित काम कारवाहीमा पालिका वा दातृसंस्था वा सामूहिक पूँजी, श्रम, सामग्री आदिको प्रयोग हुन्छ भने पालिकाका प्रतिनिधिलाई अनिवार्य रूपमा समूह वा समितिको बैठकमा सहभागिता गराइनेछ ।

४७. कार्यविधिमा उल्लेखित कुरा बाझिएमा बदर हुने :

यस विधानमा लेखिएका कुराहरू खानपानी उपभोक्ता समिति व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि २०७९ सँग बाझिएको हद सम्म स्वतः निष्कृत हुनेछ ।

४८. संस्थाको बिघटन :

संस्थाको सम्पूर्ण सदस्य संख्याको तीन चौथाईको बहुमतको निर्णयले संस्था बिघटन गर्न सक्नेछ । उक्त अवस्थामा संस्थाको सम्पति कानून बमोजिम हुनेछ ।

४९. प्रत्येक बर्षको कार्य प्रगति लेखा परिक्षण प्रतिवेदन एक आर्थिक बर्ष समाप्त भई अर्को आ.ब. को आश्विन मसान्त सम्ममा गाउँपालिका स्तरीय स्थानीय जलस्रोत समिति समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ अन्यथा संस्था बिघटन भए सरह मात्र सकिनेछ ।
५०. आवश्यक देखेमा गाउँपालिका स्तरीय स्थानीय जलस्रोत समितिले समेत लेखा परिक्षण गराउन सक्नेछ ।
५१. **विधान संशोधन** : विधान संशोधन गर्न आवश्यक पर्ने देखिएमा सो कुरा समूहमा पेश गरी सभाको सम्पूर्ण सदस्यहरूको दुई तिहाई बहुमतले पारित गरेमा सम्बन्धित निकायबाट स्वीकृत लिई संशोधित विधान लागू हुनेछ ।

आज्ञाले
ओम बहादुर दर्जी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत